

Sundhedsplanlægning
Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
att. Sekretær Jacqueline Blume

Den 14. september 2010
Side 1 af 3
Ref.: UG
E-post: ug@etf.dk
Direkte tlf.: 53 36 49 25

Høringsvar vedrørende rapport ” Behandling af PTSD hos veteraner - anbefalinger for fremtidig planlægning”

Ergoterapeutforeningen har modtaget rapport og medfølgende materiale vedrørende anbefalinger for fremtidig organisering og planlægning i forhold til behandling af veteraner med PTSD.

Det glæder Ergoterapeutforeningen at medvirke som høringspart, da Ergoterapeutforeningen ser det som en meget væsentlig opgave at alle veteraner med et behandlings- og rehabiliteringsbehov tilbydes relevant og tilstrækkelig intervention som modsvar hertil. Rapportens anbefalinger om oprettelse af tre landsdækkende enheder/centre med specialfunktion i relation til i forvejen beliggende multidisciplinære psykiatriske funktioner, kan Ergoterapeutforeningen tilslutte sig.

Ergoterapeutforeningen har tidligere haft kontakt med Forsvarets Sundhedstjeneste, politiske aktører og andre interessenter på området om behovet for en målrettet rehabiliteringsindsats af soldater med PTSD. Ergoterapeutforeningens notat om rehabilitering af soldater med PTSD er vedhæftet høringssvaret.

Ergoterapeutforeningen har derudover følgende kommentarer til høringmaterialet.

Rapportens anbefalinger i forhold til konkrete udmøntninger af en rehabiliteringsindsats i de kommende enheder/ centre er overordnet beskrevet. Det virker i den forbindelse ikke overbevisende, at udenlandske erfaringer med behandling af veteraner med PTSD (særligt USA & England) vurderes svært overførbare, mens erfaringer fra behandling af flygtninge med PTSD i Danmark synes at vægte tungere i rapporten.

I Ergoterapeutforeningen mener vi, at en kommende dansk rehabiliteringsindsats kan lade sig inspirere af tilbuddet til amerikanske soldater, - som der er gode erfaringer med. Den indsats kombinerer den fysiske genoptræning med en langsigtet støtte til de alvorlige eksistentielle og psykiske konsekvenser, som krigens prøvelser har medført for nogle veteraner (Short-Degraff et al.1992; Amaker et al. 2009). En psykoedukativ tilgang fx med henblik på at styrke mestringsstrategier (s. 17 i rapporten) kan vi på den baggrund anbefale, som en del af en ergoterapeutisk intervention.

Ergoterapeutforeningen anbefaler derudover, at en kommende dansk rehabiliteringsindsats indeholder et målrettet fokus på at anerkende behovet for soldaternes aktivitet og deltagelse i hverdagslivet. Vi anbefaler:

- Intervention i forhold til at varetage et socialt støttebehov hos soldater, der viser tegn på eller har udviklet PTSD herunder mulighed for en opsøgende funktion.
- Specialrådgivningsfunktion overfor soldater, pårørende, kontaktpersoner i forsvaret, regioner og kommuner i forhold til veteranernes aktivitet og deltagelse i hverdagslivet. Veteranernes arbejdsfastholdelse og hjælpemiddelrådgivning bør indgå.

I ergoterapi anvendes klientmotiverende aktiviteter som middel og mål til at minimere funktionsnedsættelser og aktivitetsbegrænsninger, samt til at vurdere og udvikle den enkeltes muligheder for at forme en ny hverdag. Det overordnede mål for den ergoterapeutiske rehabiliteringsindsats er således at anviser *praktiske løsninger*, der kan hjælpe soldater med PTSD til at kompensere, tilpasse eller genvinde meningsfulde aktiviteter i deres hverdag.

I de senere år har ergoterapeuter fokuseret på særlige ergoterapeutiske undersøgelsesredskaber i forhold til udredning, vurdering og behandling. De standardiserede undersøgelsesredskaber medvirker til at kvalitetssikre den ergoterapeutfaglige intervention indenfor aktivitet og deltagelse. AMPS (Assessment of Motor and Process Skills) anvendes til udredning og effektmåling af motoriske og processuelle færdigheder og giver dermed mulighed for sammenligning over tid af den aktivitetsbaserede målsætning. COPM (Canadian Occupational Performance Measure) vurderes af mange ergoterapeuter som særligt anvendelig i psykiatrien, idet redskabet indfanger den sindslidendes egen vurdering af aktivitetsproblemer og prioritering af indsatsområder, ligesom COPM bidrager til en helhedsvurdering af de sociale støttebehov.

Ergoterapeutforeningen vil på den baggrund anbefale, at der ansættes ergoterapeuter i de tre enheder/centre, således at der bliver fokuseret på veteranernes rehabiliteringsmuligheder indenfor aktivitet og deltagelse i hverdagslivet.

Det glæder Ergoterapeutforeningen, at der på nuværende tidspunkt er igangsat forskellige forskningsprojekter i Danmark med henblik på at afdække god behandling og rehabilitering af veteraner. Etablering af et videnscenter i tilknytning til specialefunktionen vil også kunne udvikle praksis på baggrund af forskningsresultater og erfaringsgenerering, hvorfor Ergoterapeutforeningen også støtter dette initiativ. Muligheden for at videreudvikle og forske i optimal rehabiliteringsindsats af soldater med PTSD i dansk kontekst anbefales forankret i videnscenteret.

Forskning og udvikling af sociale støttebehov og dermed et løft af den generelle rehabiliteringsindsats for veteraner bør inkludere og medtage flere sundhedsfaglige paradigmer udover den biomedicinske. Her bør ergoterapi indgå.

Ergoterapeutforeningen ser frem til at følge den videre proces og vi bidrager gerne i det videre arbejde.

Venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Gunner Gamborg', written in a cursive style.

Gunner Gamborg
formand for Ergoterapeutforeningen